

החברה העירונית ראשון לציון לביטחון וסדר ציבורי

אגף ביטחון מוסדות חינוך

נוהל התפנות בהישמע אזעקה – למקלט/ מרחב מוגן מוסדי - במוסדות החינוך ראשון לציון

כללי

1. בהישמע אזעקה או קול נפץ יש להתפנות בתוך 90 שניות מהכיתות או בהפסקה מהחצר - למקלט ו/ או ה-ממ"מ = מרחב מוגן מוסדי, בלבד.
2. לא ייעשה שימוש במרחב אחר כגון חדר מדרגות או חדר פנימי אחר.
3. יש לשהות במקלט/ ממ"מ, 10 דקות ולאחר מכן לחזור לכיתות ולבצע למפקד שמי.

השמעת האזעקה במרחב המוסד החינוכי

4. היות והמוסד החינוכי רוחש פעילות ורעש יש סבירות גבוהה שהאזעקה לא תשמע בשטח המוסד החינוכי, בכיתות ובחצר, לצורך כך, יעשה שימוש במערכת הכריזה והצלצול של בית הספר, בגן ילדים ע"י מנהלת הגן.
5. על מנהלת ביה"ס ומנהלת הגן למנות מידי יום 4 בעלי תפקיד בביה"ס ו- 1 בגן, שתפקידם יהיה האזנה לאמצעי התקשורת שיפורטו, ובהינתן האות להפעיל את הכריזה ולכרוז: **"נשמעת אזעקה להתפנות למקלט"**, במקביל להפעיל את צלצול בית הספר בצלצול ארוך רצוף, ממזכירות בית הספר.
6. בעלי התפקיד בבית הספר ימצאו אחד בכול קומה שיעברו כיתה כיתה למתן ההוראה, במקביל, בעל תפקיד נוסף ימצא במזכירות בית הספר להפעלת הכריזה והצלצול בעת "קבלת" האזעקה.
7. על בעל התפקיד שימונה, " לקבל " את האזעקה באחת מהאמצעים הבאים:
 - א. שמיעה פיסית של מערכת הצפירה של פיקוד העורף.
 - ב. עם קיימת טלוויזיה במקום, בהצגת " באנר " פיקוד העורף - " שפלה 175 ".
 - ג. הורדת אפליקציה להתרעת צבע אדום בעיר ראשון לציון בלבד.
 - ד. בהאזנה לרדיו בעת שמיעה " אזעקה בראשון לציון "
 - ה. בהאזנה לגל השקט השפלה: 93.3 מג"ה.
8. בעל התפקיד שנקבע ע"י המנהלת יפעיל הכריזה והצלצול בהישמע האמור,
9. מומלץ שכול המורים יורידו את האפליקציה לסמרטפון ואף להמליץ לתלמידים.

10. הפעולות שתבוצענה מעת הישמע אות האזעקה/ הכריזה/ הצלצול

- א. הכיתות, בראשות המורים הנמצאים בהן, תתארגנה לתזוזה מיידית בשני טורים בתוך חדר הכיתה, וראש הטור יהיה בפתח היציאה למסדרון. ההתארגנות תהיה ככל האפשר במקום בטוח בכיתה (ליד קירות ולא ליד חלונות). אם הדבר אפשרי (מבחינת מרחב ההתפרסות), יצאו התלמידים מחדרי הכיתה ויתארגנו לאורך המסדרון לפי תנועתם למרחב המוגן. לעתים, בגלל מגבלות המקום, תצאנה רק חלק מהכיתות למסדרון, והשאר תשתלבנה בתנועה למרחב המוגן תוך כדי יציאתן למסדרון ובהתאם לסדר התנועה שנקבע.
- ב. המורים והתלמידים ממלאי התפקידים השונים ינועו במהירות, איש איש לתפקידו, כמפורט להלן:

- 1) צוותי הסדרנים, בפקוח מורים, יתארגנו במהירות במקומות שנקבעו להם מראש (במסדרונות, בגרמי המדרגות, בכניסות למקלטים/ למרחבים המוגנים וכיו"ו) ויסייעו בארגון, בוויסות ובפקוח על תנועה מהירה ובטוחה לכיוון המקלט/המרחב המוגן ועל כניסה מסודרת לתוכו. רצוי לצרף סדרנים שילוו את הכיתות הנמוכות.
- 2) צוותי הסדרנים בתוך המקלטים ייכנסו במהירות לתוכם (רצוי בפקוח המורים המקצועיים), ויהיו ערוכים לקלוט את הכיתות ולפקח על כניסתן.
- 3) צוות העזרה הראשונה יתרכז במקום שנקבע לו וימתין לקריאה; הוא ייכנס למקלט/למרחב המוגן לאחר שייכנסו כל התלמידים.
- 4) צוות כיבוי האש ינהג כמו צוות העזרה הראשונה.
- 5) צוותי הסורקים יתארגנו במקומות שנקבעו להם, ויהיו מוכנים לסרוק את האזורים שהוקצו להם.
- ג. לאחר התארגנות קצרה תתחלנה הכיתות, בראשות מוריהן, לנוע לכיוון המקלט, לפי סדר שנקבע מראש או בהתאם להוראות שתינתנה תוך כדי התנועה. צוותי הסדרנים, בסיוע המורים האחראים לכיתות, יעשו ככל האפשר כדי שהתנועה והכניסה למקלט/למרחב המוגן תהיינה מהירות, מסודרות ושקטות.
- ד. אין להרשות תנועה של מורים או תלמידים בכיוון נגדי של התנועה הכללית אל המקלט/המרחב המוגן או ממנו.
- ה. כיתות שתימצאנה בחצר עם הינתן אות האזעקה (בשיעור חופשי, בשיעור ספורט וכד') תתחלנה לנוע, בפקוח המורה או בעצמן, לכיוון המקלט/המרחב המוגן, תסתדרנה ליד הכניסה, ותיכנסנה לפי הוראות המורה האחראי בכניסה.
- ו. בתוך המקלט ידאגו האחראים שהכיתות ינועו במהירות ובהירות למקומותיהן ותשבנה במקומות שהוקצו להן. לאחר שהכיתות תשבנה במקומן יערוך המורה האחראי לכיתה מפקד נוכחות של התלמידים.
- ז. צוותי הסורקים יתחילו בסריקה בשטחים שהוקצו להם, ויוודאו שלא נותרו בחוץ תלמידים או מורים, ובגמר תפקידם הם יצטרפו לכיתותיהם במקלטים/במרחבים המוגנים.
- ח. בעת שהייה במקלט יש לקיים, במידת האפשר, פעילות במסגרות כיתתיות באחריות המורים (כל מורה עם כיתתו), או כל פעילות שהיא במסגרת שתיקבע על ידי מנהל המוסד. מטרת הפעילות היא להעסיק את הילדים ולהרגיע אותם. על המנהלים להכין חומר הפגה פדגוגי להעסקת התלמידים עבור כל מקלט/מרחב מוגן.
11. **הפעולות שתבוצענה לאחר 10 דקות שהייה במקלט/ ממ"מ**
- א. הכיתות תתארגנה בראשות המורים, ותהיינה מוכנות לתזוזה; ההוראות ליציאה של כל כיתה ממקומה תינתנה על ידי המורה האחראי למרחב המוגן.
- ב. סדר התנועה לכיתות יהיה הפוך מסדר הכניסה למקלט: הכיתה שנכנסה אחרונה תצא ראשונה.
- ג. צוותי הסדרנים יצאו ראשונים ויימצאו במקומות שתוכננו מראש, יסייעו בהכוונה, ויפקחו על תנועה מסודרת ושקטה לכיתות הלימוד.
- ד. בכיתות תבוצע בדיקה שמית שכולם נמצאים.

12. תכנון וארגון המוסד לכניסה למקלטים בשעת הלימודים מהכיתות

מבוא

- א. בעידן הטילים יש חשיבות עליונה להעברת אוכלוסיית המוסד למקלט/ ממ"מ בזמן קצר ככל האפשר ובצורה בטוחה ומסודרת.
- ב. המטרה היא להנחות את מנהל המוסד ואת רכז הביטחון –
 - 1) כיצד לתכנן ולארגן את המוסד לכניסה מהירה למקלטים בשעה שהתלמידים ומוריהם שוהים בכיתות;
 - 2) כיצד לתרגל את אוכלוסיית המוסד בכניסה למקלטים במהירות, בביטחון ובצורה מסודרת.
- ג. אין מוסד אחד דומה למשנהו, ולכן יש להתאים וליישם את האמור כאן לכל מוסד ומוסד בהתאם למבנהו ולחצרותיו וכל כיתה וכיתה למרחב המוגן שלה.

תכנון וארגון המוסד לכניסה למקלט / ממ"מ

- א. להלן בעיות העלולות להיווצר כאשר ניתן אות האזעקה ויש להיכנס למרחבים מוגנים:
 - 1) יציאה מהירה, בלתי מאורגנת ובלתי מבוקרת של התלמידים מהכיתות למסדרונות ומשם לחדרי המדרגות ולמקלטים/ למרחבים המוגנים עלולה לגרום דוחק רב, צפיפות ו"צווארי בקבוק" במסדרונות, בגרמי המדרגות ובמעברים צרים, לפני ותוך כדי הכניסה למקלט/למרחב המוגן. כתוצאה ממצב זה עלולות להיגרם בהלה ופציעות וחבלות לילדים.
 - 2) יצירת רעש רב על-ידי הילדים היוצאים מהכיתות והנעים למקלטים/למרחבים המוגנים עלולה לשבש את השליטה ולמנוע העברת הוראות לתלמידים ולמורים.
 - 3) תנועה מהירה מדיי עלולה לגרום נפילות, פציעות וחבלות, בעיקר בגרמי המדרגות, ולשבש את התנועה.
 - 4) הצטופפות של התלמידים בחלק הקדמי של המקלט/המרחב המוגן ובקרבת הכניסה עלולה למנוע מתלמידים אחרים את האפשרות להיכנס אליו.
- ב. כדי למנוע את התקלות שהוזכרו כאן ותקלות אחרות יש לתכנן ולארגן את המוסד לפי הקווים המנחים האלה:
 - 1) יש להבהיר לתלמידים ולמורים, שההתארגנות בכיתה לקראת תנועה למקלט/למרחב המוגן, התנועה אליו, הכניסה לתוכו והישיבה בו – אלה ייעשו במסגרת כיתתית, והמורה המלמד את הכיתה באותה שעה יהיה צמוד אליה עד מתן אות הארגעה והחזרה לכיתות. המורים יהיו אחראים לתנועה שקטה ומסודרת של הכיתות למרחב המוגן.
 - 2) יש לתכנן ולקבוע מראש את סדרי ההתארגנות של הכיתות בתוך חדר הכיתה לקראת היציאה למסדרונות.
 - 3) יש לקבוע את צירי התנועה ואת סדר התנועה של הכיתות השונות מחדריהן אל המקום שיועד להן. סדר התנועה ייקבע, בדרך כלל, לפי מידת הקרבה של הכיתה למדרגות ולמרחב המוגן: כיתה הקרובה יותר לגרם המדרגות ולמקום המוגן תנוע, בדרך כלל, לפני חברתה הרחוקה יותר (באותו ציר תנועה). במקרים מסוימים יש לשקול אם להעדיף שהכיתות הנמוכות (א', ב', ג') ינועו ראשונות, גם כאשר כיתות אחרות קרובות יותר למרחב המוגן. ייתכנו מקרים שבהם תינתן אפשרות לכיתות בקומות העליונות לרדת ראשונות למקלטים/למרחבים המוגנים.

- בבחירת צירי התנועה למקלטים/למרחבים המוגנים יש להעדיף צירים מאובטחים יותר (מסדרונות פנימיים וכד'), גם אם הדבר מאריך במידה לא משמעותית את משך התנועה.
- (4) יש לקבוע מראש את סדר הכניסה למרחב המוגן, בעיקר כאשר מגיעות לשם כיתות מכיוונים שונים. קביעה מראש עשויה למנוע דוחק ויצירת "צווארי בקבוק".
- (5) יש לקבוע מראש ולשלט בתוך המרחב המוגן את מקומה של כל כיתה: כעיקרון יש לקבוע שכיתה הנכנסת ראשונה תנוע ותתארגן בסוף החדר; ההתארגנות תהיה מהסוף להתחלה, לפי סדר כניסת הכיתות למקום. על ידי פעולה זו תימנענה חסימת המקום וגרימת קשיים בזרימה השוטפת של הכיתות לתוכו.
- (6) אם קיים במוסד יותר ממקלט/ממרחב מוגן אחד, יש לתכנן את אכלוס המקומות המוגנים בצורה מאורגנת ולפי קרבת הכיתות לאותם מקומות.
- (7) יש לתכנן ולקבוע במפורט את מיקומם של הסדרנים (מורים ותלמידי הכיתות הגבוהות) שתפקידם לסייע בהכוונה ובזרימה מסודרת של הכיתות למקלטים/למרחבים המוגנים. מיקום הסדרנים יהיה בנקודות התורפה – בגרמי מדרגות, במעברים צרים ובעיקר בכניסה לאותם המרחבים.
- (8) בכל מקלט/מרחב מוגן יהיה מורה אחראי, ויסייעו לידו תלמידים שיכוונו את הכיתות הנכנסות למקומות שנקבעו להן מראש.
- (9) יש לקבוע מראש את המקום שבו יתרכזו צוות העזרה הראשונה בעת הכניסה למקלט/למרחב המוגן ובעת השהייה בתוכו. הוא הדין לגבי צוות כיבוי האש.
- (10) יש לתכנן ולקבוע מראש את משימת צוות הסריקה, שתפקידו לוודא שלא נשארו ילדים ומורים במבנה המוסד ובחצרותיו.
- (11) כניסה זהירה, בטוחה ומהירה למרחב המוגן מותנית, בין היתר, בפעולות הנוספות האלה:
- (א) יש לתת הוראות מוקדמות (תדרוך מפורט ושינון) למורים ולתלמידים על התנהגותם ועל הפעולות שעליהם לעשות מהרגע שבו יישמע אות האזעקה. במיוחד יש לתדרך את המורים, את העובדים ואת התלמידים הממלאים תפקידים שונים במערכת זו.
- (ב) יש לחזור ולהדגיש את הסכנה בהצטופפות מיותרת ואת הצורך בהתנהגות שקטה בעת ההתארגנות, התנועה למרחב המוגן, הכניסה אליו והשהייה בו (להוציא פעילות של הכיתות בתוכו).
- (ג) יש להשתמש במערכות כריזה (רמקולים), ברמקולים ניידים או בכל ציוד אחר היכול לסייע בשליטה ובהעברת הוראות לאוכלוסיית המוסד.
- (ד) יש לתרגל את התלמידים ואת ממלאי התפקידים (מורים, עובדים ותלמידים) בכניסה למקלט/למרחב המוגן וביציאה ממנו, באופן שכל פרט וכל כיתה ידעו את אשר עליהם לעשות וכיצד עליהם להתנהג.
- (ה) יש לבצע בדיקת נוכחות בגמר הכניסה למרחב המוגן ובגמר היציאה ממנו.

13. תכנון וארגון המוסד לכניסה למקלטים בשעת ההפסקה

מבוא

- א. אות האזעקה עלול להינתן גם בעת שהות התלמידים והמורים בהפסקה; השהייה בשטח פתוח, מחוץ לכל מחסה, בעת הפגזות או הפצצות, מסוכנת במידה רבה יותר מאשר השהייה במבנה, ולכן נודעת חשיבות עליונה להעברת אוכלוסיית המוסד מחצרות המוסד, ממגרשיו וממבניו, במהירות רבה ככל האפשר, אל המקלטים/המרחבים המוגנים.
- ב. לא מן הנמנע שבגלל אופי המלחמה הצפויה תיאסר בעת ההפסקה יציאה ממבנה בית הספר, או שיוגבל המרחב בחצר שיהיה מותר לשהות בו.
- ג. סדרי הכניסה למקלטים בעת אזעקה בהפסקה שונים מהותית מהסדרים בשעת הלימודים. בשעת הלימודים התלמידים נמצאים במסגרת ובהשגחת מורה, היכול להרגיעם, לכוונם ולהורות להם מה עליהם לעשות, וכמובן להובילם בצורה מאורגנת ומסודרת למקום שנקבע להם. לעומת זאת, בעת הפסקה התלמידים מפוזרים בכל מרחב המוסד - מבניו וחצרותיו - ללא כל מסגרת וללא יד מכוונת ומדריכה. נוסף לכך קיים שוני בריכוז התלמידים ובפיזורם בשטחי המוסד בין הפסקה להפסקה.
- ד. מטרת נספח זה היא להנחות את מנהל המוסד ואת רכוז הביטחון לארגן את המוסד לכניסה למקלטים כאשר התלמידים והמורים נמצאים בהפסקה ולהבהיר לו כיצד לתרגל את המוסד במצב זה. אין מוסד אחד דומה למשנהו, ולכן יש ליישם את הנאמר בנספח זה לכל מוסד ומוסד – בהתאם למבנהו, לחצרותיו, למקלטים, לגודל אוכלוסייתו ולהרכבה וכו'.

הבעיות המרכזיות העולות להיווצר כאשר אות האזעקה ניתן בעת ההפסקה

- א. התלמידים עלולים לרוץ למקלט הקרוב ביותר ולגרום ללחץ רב בכניסה אליו ובתוך אותו מרחב, ולעומת זאת - לחוסר עומס במקום אחר, שבמקרה לא היו בקרבתו ילדים.
- ב. היווצרות "צווארי בקבוק" בכניסה למקלטים, כתוצאה מרצונם של ילדים ומורים להיכנס מהר ככל האפשר למקום, גורמת לדוחק רב בכניסה, ועל ידי כך לכניסה איטית מאוד, לפציעות ולחבלות.
- ג. גם ריצה מהירה ובלתי זהירה מהמקומות שבהם התלמידים שוהים בעת ההפסקה (חדרי הלימוד, המסדרונות ומגרשי המשחקים) עלולה לגרום לתאונות, לפציעות ולחבלות.
- ד. הצטופפות של הילדים בחלק הקדמי של המקלט (בקרבת פתח הכניסה) עלולה למנוע מתלמידים אחרים את הכניסה אליו.
- ה. רעש רב והמולה בעת מתן אות האזעקה (רעשים טבעיים בעת ההפסקות) והפיזור הרב של התלמידים בבניינים ובחצרות מקשים מאוד על השליטה בתלמידים ומונעים את האפשרות להעביר הוראות ולשמוע אותן.
- ו. מורים ותלמידים עשויים להימצא בפינות מרוחקות ולא לשמוע כלל את אות האזעקה ולהמשיך בעיסוקיהם במקום להיכנס למקום המוגן.
- ז. קיימת האפשרות שתלמידים רבים יתרכזו במקלט מסוים, בעוד שסגל בית הספר יתרכז ברובו במרחב אחר (לדוגמה: במרחב הקרוב לחדר המורים). על ידי כך עלול להיווצר מצב שהילדים ישהו במקלטים/במרחבים המוגנים ללא השגחה של המורים.

הקווים המנחים לתכנון המוסד ולארגונו כדי לנסות למנוע ככל האפשר את הבעיות האלה

- א. הקשיים בשליטה בתלמידים ובמתן הוראות שתישמענה ותגענה לכל מורה ותלמיד בזמן, לאחר שנשמע אות האזעקה, מחייבים -
- 1) שימוש במערכת כריזה (רמקולים), ברמקולים ניידים או בכל אמצעי דומה להעברת הוראות לאוכלוסיית המוסד. רצוי שיימצא רמקול יד גם בכל מרחב מוגן.
 - 2) מתן הוראות מוקדמות ותדרוך מפורט ככל האפשר לתלמידים ולמורים על דרכי ההתנהגות ועל הפעולות שעליהם לעשות ברגע שישמע אות האזעקה. יש לחזור ולשנן את ההוראות, כדי שגם בעת קשיים בתקשורת וחוסר אפשרות לשליטה ולהכוונה ידעו כל תלמיד וכל מורה את אשר עליהם לעשות ואת האופן שבו עליהם לפעול (לאן עליהם להגיע, לאיזה מקום עליהם להיכנס ובאיזו צורה עליהם להתנהג וכו').
 - 3) לחזור ולהדגיש בתדריכים המוקדמים שיש חשיבות עליונה להתנהגות שקטה ולשקט מוחלט בעת התנועה למקלט, בכניסה אליו ובעת השהייה בתוכו.
- ב. יש להבהיר לתלמידים ולסגל המוסד באופן חד-משמעי, שחלוקת הכיתות והמורים למקלטים לא תשתנה גם אם האזעקה תושמע בעת ההפסקה, וכי על כל תלמיד ועל כל מורה להגיע למרחב **שהוקצה לכיתתו לפי התכנון**, כדי שיימנע עומס רב במקום מסוים ועודף מקום במקום אחר.
- ג. התנועה לכיוון המרחב המוגן תהיה מהירה (אך לא "ריצה פראית"), אולם כאשר מתקרבים לפתח הכניסה של הבניין או למרחב המוגן יש לנוע באיטיות. על התלמידים להתארגן ליד הכתלים (הנותנים מחסה) בטורים, לפי כיתותיהם, לקראת הכניסה למרחב שנקבע. המורים יצטרפו לכיתות המתארגנות, וידאגו לכניסה מסודרת ומהירה למרחב, לפי סדר שנקבע מראש או לפי הוראות האחראי ליד הכניסה.
- ד. ב"צווארי הבקבוק" הצפויים, בעיקר בכניסה למבנים ובפתחי המקלטים או המדרגות היורדות אליהם, יוצבו מורים, ולעזרתם - תלמידים. תפקידם לארגן את היערכות התלמידים בכניסה ולכוון את הכניסה למקום ולווסתה. לכל כיתה שתיכנס למקלט/למרחב המוגן יתלווה מורה (רצוי המחנך), שייקבע לפי תכנון מראש.
- ה. בתוך כל מקלט יהיה אחראי שישתייע בתלמידים (סדרנים). עליהם לדאוג לזרימה מהירה ומסודרת של התלמידים בתוך המרחב ולהושבת הכיתות במקומות שהוקצו להן מראש.
- ו. נוסף לצוות הסורקים את המבנים כדי לוודא שלא נותרו תלמידים או מורים מחוץ למרחבים המוגנים, יש לקבוע חוליה או חוליות (לפי הצורך) שתסרוקנה את חצרות המוסד.

הפעולות שתבוצענה מעת הישמע אות האזעקה

- א. התלמידים ינועו במהירות ובוהירות, בדרך הקצרה ביותר, לשטח ההתארגנות הכיתתי בקרבת המקלט שנקבע לכיתתם.
- ב. המורים והתלמידים ממלאי התפקידים השונים ינועו במהירות, איש איש לתפקידו, כמפורט להלן:
 - 1) צוותי הסדרנים, בפיקוח מורים, יתארגנו במהירות ליד הכניסות, ויהיו מוכנים לארגון ולוויסות של הכניסה המהירה והבטוחה למקלטים/למרחבים המוגנים ולפיקוח עליה.

2) צוותי הסדרנים בתוך המקלטים/המרחבים המוגנים (רצוי בפקוח המורים המקצועיים) ייכנסו במהירות לתוכם, ויהיו ערוכים לפקח על כניסת הכיתות אליהם.

3) מורים, רצוי המחנכים, יצטרפו לכיתותיהם וידאגו שהכיתות תיערכנה ותסתדרנה לכניסה למקלט/למרחב המוגן.

14. הוראות לתלמיד לשעת חירום

- א. הישמע להוראות הוריד ומוריד.
- ב. לך לבית-הספר וממנו הביתה בדרך הקצרה ביותר.
- ג. לך תמיד באותה דרך, ומסור עליה למוריד ולהוריד.
- ד. אל תסור בדרכך לחברידך או למקום אחר, פן ידאגו לך.
- ה. אל תשהה ברחוב ללא צורך, ואל תשים לב להתקהלויות.
- ו. הכר בדרכך את מקומות המקלטים ואת המחסות הטובים ביותר.
- ז. במקרה של אזעקה אל תרוץ הביתה או לבית-הספר, אלא תפוס מיד מחסה במקלט או בבית הקרוב ביותר, או שכב על הרצפה על בטןך והגן על הראש עם הידיים.
- ח. אל תשהה בפתח בית או בפתח מחסה, אלא היכנס למחסה פנימה.
- ט. המעט להימצא מחוץ לבית ספרך ולבית מגורידך.
- י. אל תיגע בחפץ עזוב, כי כרוכה בזה סכנה (חומר נפץ).
- יא. אל תיגע בכבל חשמל המונח על הקרקע או התלוי באוויר, כי הוא עלול להיות מחושמל ולסכן את חיידך.

15. הוראות לתלמיד להתנהגות במקלט/ ממ"מ

- א. היכנס למקום המוגן במהירות ותפוס מקום באזור שהוקצה לכיתתך.
- ב. שב במנוחה, ואל תרבה בתנועות מיותרות.
- ג. אל תעמוד בפתח המקום המוגן, ואל תציץ ממנו החוצה.
- ד. שמור על השקט.
- ה. אל תצא מהמקום המוגן ללא רשות.
- ו. אם שמעת התפוצצות בשטח בית הספר, אל תעזוב את המקום המוגן בלא שנדרשת לכך על ידי האחראי.
- ז. והעיקר - הישמע להוראות האחראי.

16. מהנחיות פיקוד העורף

הנחיות	התגוננות	בהישמע	אזעקה:
בזמן הישמע אזעקה או קול נפץ יש להיכנס למרחב המוגן בהתאם לזמן העומד לרשותנו ולפעול על	פי	ההנחיות	הבאות:

במבנה – יש להיכנס לממ"ד, ממ"מ, מקלט, בהתאם לזמן העומד לרשותנו, ולסגור דלתות וחלונות.

בתוך – יש להיכנס למבנה קרוב, בהתאם לזמן העומד לרשותנו. אם אין מבנה בקרבת מקום, או אם נמצאים בשטח פתוח, יש לשכב על הקרקע ולהגן על הראש באמצעות הידיים.

ברכב – יש לעצור בצד הדרך, לצאת מהרכב ולהיכנס למבנה או למחסה קרוב. אם לא ניתן להגיע למבנה או למחסה תוך פרק הזמן העומד לרשותנו. יש לצאת מהרכב, לשכב על הקרקע ולהגן על הראש באמצעות הידיים. במקרה שלא ניתן לצאת מהרכב, יש לעצור בצד הדרך ולהמתין 10 דקות.

הסעות תלמידים – יש לעצור בצד הדרך, על הנהג לפתוח את הדלתות, על הנוסעים להתכופף ולהגן על הראש באמצעות הידיים. במקרה שלא ניתן לצאת מהרכב, יש לעצור בצד הדרך ולהמתין 10 דקות.

תחבורה ציבורית – תנועה בצירים בין עירוניים בעת הישמע אזעקה על הנהג לעצור בצד הדרך, לפתוח את הדלתות, על הנוסעים להתכופף מתחת לקו חלונות ולהגן על הראש באמצעות הידיים. לאחר 10 דקות ניתן להמשיך בנסיעה.

תנועה בצירים עירוניים בעת הישמע אזעקה על הנהג לעצור בצד הדרך, לפתוח את הדלתות, על הנוסעים לרדת במידה ויש מבנה קרוב, במידה ולא ניתן לרדת מהאוטובוס או שאין מבנה קרוב, על הנוסעים להתכופף מתחת לקו חלונות ולהגן על הראש באמצעות הידיים. לאחר 10 דקות ניתן להמשיך בנסיעה.

אם לא ניתנה הנחיה אחרת – לאחר 10 דקות ניתן לצאת ממיגון. חשוב להתרחק מחפצים לא מזוהים או מרקטה המונחת על הארץ. במקרה כזה, יש להרחיק סקרנים ולהודיע למשטרה. יש להמשיך ולהאזין להנחיות באמצעי התקשורת.

יש להיכנס למרחב המוגן בהתאם לזמן העומד לרשותך. הנחיות פיקוד העורף הוכחו כמצילות חיים, ויש לפעול על פיהן בכל זמן.